

ФРЕДЕРИК ПОЛ КАПАНЪТ

Превод от английски: Маргарита Златарова, 1990

chitanka.info

Мястото ми беше до илюминатора в предната част на салона. Хвърлих поглед на табелката: съседното място бе резервирано за Горди Макензи. Без да мисля много, аз отминах мястото, но тогава ме спря стюардесата.

— О, доктор Грю, радвам се да ви поздравя на борда...

Аз стоях, препречил прохода.

— Не можете ли да ме преместите някъде по-далеч, Клара? Например ето тука.

На това кресло нямаше табелка.

— Сега ще погледна. — Тя разгледа схемата. — Да ви пренеса ли чантата?

— Моля ви. Трябва да поработя.

Действително трябваше да поработя и затова не ме задоволяваше съседството с Макензи. Настаних се в креслото и се навъсих, като с това исках да покажа на съседа си, че нямам намерение да си бърбря с него. Той ми отвърна със същия начумерен поглед. В салона влезе Макензи, но не ме забеляза. Клара се наведе над него уж да провери колана и незабелязано прибра картончето с името ми. Хитруша!

Не ми се иска да останете с впечатление, че съм въздушен вълк, който знае по име всички стюардеси. Зная само някоя и друга по линията Ню Йорк — Лос Анжелес, от летището О'Хейр, а също така по някое име от линията между Хатсвил и Кейп... А, и още онова момиче, с което летях от Орли, и то само защото ме закара веднъж с колата си от летището, когато имаше стачка на метрото и не можеше да се намери такси. И все пак... Налага ми се да обикалям по света. Такава ми е работата. Аз защитих дисертация по физика на атмосферните явления, специалността ми е инструментални измервания, а това сега е модерна област и ме канят на сума ти конференции. И то канят така, че не можеш да кажеш „не“: иначе ще се простиш с научния си престиж, а с това и с възможността за свободни изследвания. Впрочем всичко това е луксозно организирано и доста занимателно, когато имаш време за развлечения. Аз посвикнах с много неща и мога от един раз да намеря приличен ресторант в Кливланд или в Албукерк.

Странно. Всичко ми изглеждаше по-иначе, когато като малък се зачитах в статиите на Уили Лей и търсех жен-шен, за да събера пари за учене в Масачусетския технологичен институт и да строя после

космически кораби. Мислех си, че ще стана слаб, небрежно облечен учен с плам в очите, мислех, че няма да излизам от лабораторията (тогава ми се струваше, че космическите кораби ги правят в лаборатории) и ще разклатя здравето си, като прекарвам много нощи наред над логаритмичната линия. А излезе, че си разклащам здравето с коктейли и резки смени на климата.

Но според мен аз зная какво трябва да се направи.

Ето защо не исках да загубя час и половина с Горди Макензи, преливайки от пусто в празно. Аз наистина зная какво трябва да се прави.

Това не е в моята област, но съм говорил за тези неща с някои, които се занимават със системни изследвания, и не срещнах оня вежлив поглед, който се появява у хората, когато се опитвате да им вътълпите нещо, което самите те знаят по-добре от вас. Ще се опитам да ви обясня.

Във всеки уважаващ себе си отрасъл на науката за един месец се свикват около двадесетина конференции, симпозиуми и колоквиуми, без да се смятат разните там семинари и срещи от рода на „незабавно иди там, иначе дотациите ще ги получат други“. И всичко това, кой знае защо, е на различни места. От миналата година, от времето, когато ме повали грипът, няма и седмица, в която всички нощи наред да съм прекарвал вкъщи.

Но хайде да помислим: защо са тези сборища? Някога имах теория, че размотаванията от единия край на света до другия са нарочно организирани. Това е един източник на енергия, който ни държи постоянно възбудени — в края на краищата, ако летите със скорост хиляда километра в час, то трябва да се предполага, че е по много важна работа. Иначе защо ще е това бързане... Но кой е в състояние да организира такова нещо?

Всъщност няма по-глупав начин за обмен на информация от това да летиш за някъде си само за да изслушаш дващсет и пет души, седнал на позлатен стол. Дващсет и трите доклада изобщо не те интересуват, дващсет и четвъртия изобщо не си разбрал поради акцента на докладчика. И излиза, че единственият интересен доклад ти е струвал четири дни, а него преспокойно би могъл да прочетеш в кабинета си за петнайсет минути. И с по-голяма полза.

Разбира се, през почивката на чашка кафе можеш да попаднеш на човек, който ще ви разкаже за последните методи на измервания, защото неговата компания се занимава с телеметрия — такива подробности в статията няма да намериш. Но според моите наблюдения времето за общуване става все по-малко и по-малко. А пък и влечението ти секва, когато броят на познатите ти надхвърля числото триста. Неволно започваш да мислиш за купчините с хартия, натрупани на писалището ти, които чакат твоето завръщане.

Разбирате ме накъде бия, нали? Това е празно губене на време и гориво.

А пък колко е удобно да се общува с електронните средства за свързки! Добрият видеофон — та той е чудо! Възприемаш всичко освен може би тютюневия дим. Защо не използваме такива средства?

Но нека продължим. Знаете как може да се съкрати звукозаписът — като се изтрият излишните междуметия, като се намалят паузите... И всичко си остава разбираемо, само че информацията постъпва със скорост четиристотин думи в минута вместо седемдесет, половината от които са направо повторения или пък словосъчетания от рода на „бих искал да кажа, че...“

Чел съм някои статии, в които се предлагаше да се опростят и конкретизират конференциите, за да могат хората наистина да споделят мнения. А пък аз имам по този повод своя идея. „Квант на спора“ — минималният необходим довод, който участникът в полемиката може да приведе като доказателство (или опровержение) на едно нещо, преди да премине към следващото. Ако моите очаквания са верни, то специалисти като мен биха могли да свършат работата си... е, нека да не се увличаме... за четвърт от времето, което им е нужно сега.

И тогава три четвърти от времето — за какво? За работа, разбира се! За дела, крайно необходими, но отлагани заради вечния цайтнот. Говоря сериозно. Аз наистина съм сигурен, че можем да свършим четири пъти повече неща. Да кацнем на Марс след пет години, а не след двайсет, да лекуваме левкемията след десет години, а не след четиридесет и така нататък.

Да си убивам времето в разговори с Горди Макензи? В никакъв случай! Веднага щом излетяхме, аз отметнах назад облегалката на стола си и разгърнах листовите.

Нищо не излезе.

Невероятно е, но често нищо не излиза. Този път ми попречи Клара, която ни поднесе напитки. От учтивост прибрах листовите, а после тя ни поднесе закуската и още два часа отидоха за обяда. Съвсем не ми беше до филма, но блещукането на екрана отвлича, а веднага щом свърши филмът, поднесоха кафето. Тогава светна таблото „затегнете коланите“ и започнахме да кацаме. Добре, не ми е за пръв път. Тогава така и не намерих жен-шен и трябваше да живея от стипендията си.

Регистрирах се, измих се, слязох в залата за конференции и попаднах на досадно скучния доклад за турбулентните потоци в атмосферата. Беше се събрал доста народ, около осемдесет души, но каква им беше ползата, не можех дори да си представя, затова взех програмата и тихичко се измъкнах.

— Здравсти, Чип! — извика ме някой.

Това беше Касапина, той работеше в малкия колеж, където аз получих научна степен бакалавър. С него беше някакъв висок мъж.

— Доктор Рамос, разрешете да ви представя Чесли Грю. Чип, това е доктор Рамос. От НАСА, нали така?

— Не, аз работя в една фондация. Радвам се да се запозная с вас, доктор Грю. Запознат съм с вашите трудове.

— Благодаря и моля за извинение, но трябва да се регистрирам...

— Стига, Чип — каза Лари Касапина. — Вие вече сте се регистрирали. Просто искате да изчезнете в стаята си и да работите.

Стана ми неудобно. Ако беше само Лари — нищо, но аз изобщо не познавах приятеля му...

Рамос се усмихна.

— Когато влязохте в залата, Лари ме предупреди, че след трийсет секунди ще избягате. Така и стана.

— Турбулентните потоци не ме...

— Моля ви, не се оправдавайте. Искате ли кафе?

Нищо друго не ми оставаше, освен да прикрива досадата си зад усмивка и да се съглася. Доктор Рамос ми се струваше смътно познат.

— Не сме ли се срещали на семинарите в Далас?

— Едва ли. Със захар ли? Аз много рядко посещавам конференции, но вашите статии наистина съм чел.

— Благодаря, доктор Рамос. — Житейският опит ме е научил да повтарям името на събеседника си колкото може по-често, за да не го забравя. Макар че обикновено все пак го забравям. — Моят доклад е утре сутринта, доктор Рамос. „Фотометрично определяне на релефа на местности от орбитални станции“.

— Да, видях ви в програмата.

— Кой поред е за тази година? — попита Лари. Той беше в лошо настроение.

— Далеч не първият — признах аз.

— Ние точно за това говорехме — каза Лари. — Ту статия, ту доклад, а в промеждутъците отчети. Кога за последен път сте работили един месец непрекъснато?

Почувствувах интерес и това не ми хареса — трябваше да поработя над ръкописите.

— Веднъж Фред Хойл беше казал, че щом човек започне да постига нещо свястно, целият свят влиза в заговор против него, за да не може повече нищо да направи. Канят го да чете доклади, избират го в организационни комитети, вземат му интервюта и заедно с комици, поп-състави и естрадни певици го вмъкват в телевизионни дискусии на тема „Има ли живот на Марс?“.

— А почитателите му го ловят из коридорите — завърши доктор Рамос и се засмя. — Не се безпокойте, доктор Грю. Ние няма да се обидим, ако се приберете в стаята си.

— Аз дори не съм сигурен, че този свят е наш — промърмори Лари.

Той беше раздразнен и плещеше нещо безсмислено.

— Впрочем аз още нищо не съм направил — добави Лари. — За разлика от вас, Чип. Но някой ден ще направя.

— Не се правете на по-нещастен, отколкото сте — каза доктор Рамос. — Според мен вие доста шум вдигнахте. Защо да не потърсим някакво място, където ще може спокойно да си поговорим? Ако, разбира се, не възразявате, доктор Грю...

В това време аз бях почти убеден, че съм длъжен да си поприказвам с Лари и доктор Рамос. Качихме се в моята стая, после отидохме при Лари. Донесоха ни обяд и ние продължихме разговора на масата. Разказах им всичко, което някога съм мислил за системния подход за предаването на информация. Доктор Рамос беше идеален

слушател. Той разбираше от половин дума. Не се съмнявах в своята работа и като дете, което предварително се радва на Коледата, възторжено пресмятах колко работа може да се свърши за една година. Започнахме да правим сметки, колко скоро можем да пуснем флота от междузвездни кораби, ако се работи през цялото работно време. И изведнъж настъпи тишина. Лари стана и отвори широко балконската врата. Двайсет етажа по-долу беше Лос Анжелес, откъм южните хълмове се надигаше буря. От чистия въздух аз бързо се окопитих и се сетих, че след седем часа ми предстои да чета проклетия доклад.

— Май че е време да се разотиваваме — каза доктор Рамос.

Лари отначало се опита да възрази, но после се съгласи.

— Добре — каза той. — Аз още малко ще поразгледам вашите бележки, Чип.

— Само не ги загубвайте — отвърнах аз и се прибрах в стаята си. Бях щастлив. Дълго лежах с отворени очи, преди да потъна в съня си за петдесетте работни седмици в годината.

Събудих се леко. Бяхме се уговорили да закусим у Лари, за да мога да си взема ръкописите преди сутрешното заседание. Излязох на коридора и видях доктор Рамос, който ме пресрещна.

— Добро утро! — весело каза той. — Току-що събудих някакви младоженци и те, струва ми се, останаха много недоволни от това. Стаята на Лари не е ли 2051?

— 2052 е. От другата страна.

Тръгнахме заедно към Лари и доктор Рамос ми разказа по пътя доста циничен виц. Почуках на вратата, но никой не отговори. Все още смеейки се, казах:

— Да не е забравил за срещата?

— Да бутнем вратата.

Опитах и вратата се отвори.

Лари го нямаше в стаята. Завивките бяха смачкани, вратите на банята и на балкона бяха широко отворени.

— Едва ли е излязъл — каза доктор Рамос. — Ето му обувките.

Излязох на тясното балконче. Там имаше мокър от нощния дъжд шезлонг, търкаляха се угарки.

— Явно е бил тук — извиках аз и осъзнал мелодраматизма на своя порив, се надвесих над перилото. Там, далеч долу, при фонтана, лежеше нещо, а до него стоеше някакъв човек и викаше. В тишината

на ранната утрин звукът от гласа му пронизваше всичките двайсет етажа, които ни отделяха от Лари Касапина.

Сутрешното заседание се отложи. Имаше дълъг и неприятен спор с Горди Макензи, който пожела да прочете своя доклад точно по разписанието в три часа, а моето изказване да се прехвърли след това. Сутринта прекарах с полицията, която се опитваше да установи случайно или преднамерено Лари е паднал от балкона. Във всеки случай той е държал в ръка моите записки и сега листовете можеха да се търсят при канализационните решетки на Лос Анжелес. Проклет ден!

Веднъж Крафт Ерике прочете двайсетминутния си доклад за три минути и четиридесет и пет секунди. Опитах се да счупя неговия рекорд и почти успях. После наблъсках нещата си в куфара и слязох долу с намерение да си тръгна с първия възможен самолет. Но портиерът ми каза:

— Доктор Рамос настоятелно ви моли за среща.

Поколебах се. Впрочем останалото не зависеше от мен — през фойето към мен се втурна Рамос.

— Отделете ми двайсет минути — помоли ме той.

Доктор Рамос, когато искаше, можеше да бъде твърд и властен. Седнахме до масичката, приближи се сервитьорката и без да ме пита, доктор Рамос ѝ поръча кафе и сандвичи.

— Чип, много съжалявам за загубата на вашите ръкописи. И не искам да се предавате.

Умората ме надвиваше.

— Не се тревожете, доктор Рамос...

— Наричайте ме Ласло.

— Няма да се предам, Ласло. Готов съм на всичко само и само да намеря време и тогава ще ги възстановя по памет. За една седмица... Не, едва ли, трябва да потърся статиите, но рано или късно...

— Точно затова исках да говоря с вас. — Момичето донесе кафе и сандвичи, Рамос с жест я отпрати. — Знаете ли, аз дойдох тук заради вас.

— Вие от фотометрия ли се интересувате? — учудих се аз.

— Мен ме интересува не докладът, а идеята. Онази, за която говорихме снощи. Докато Лари не ме запозна с вас, аз и не подозирах, че сте ми нужен именно вие. Сега съм сигурен в това.

— Но аз имам вече работа, доктор... Ласло.

— Но аз не ви предлагам място.

— Тогава какво?

— Възможност да осъществите вашата идея. Аз, или по-точно фондацията, има пари, които трябва да се похарчат. Ние търсим изследвания, които не се помещават в обичайните рамки. Грандиозни. Като вашата работа.

Това приличаше на приказка.

— Вече звънях във Вашингтон на секретаря на ръководството, а той е книжен плъх. Следващата седмица се събира съветът на попечителите и аз искам вие да бъдете там.

— Във Вашингтон?

— Не. Фондацията е международна и ние се срещаме при езерото Комо. Ще получите всичко, което ви е нужно. Сътрудници, помещения. Имаме център и в Еймс, щата Айова, но няма да ви се налага често да пътувате за там — да кажем, два пъти в месеца. И — Рамос се усмихна — аз разбирам, че на вас това ви е безразлично, но ще се появи някой ред в „Кой кой е“... И още съм упълномощен да ви предложа да влезете в съвета на попечителите.

— Всичко е толкова неочаквано, Ласло...

— Попечителите се събират във Флегстаф — там имаме извънградски клуб. Само шест пъти в годината. Ще ви хареса. Работата си заслужава, Чип.

Той продължаваше да говори, а аз слушах, без да трепна. Сбъдваше се всичко, за което съм мечтал. И още следващата седмица в огромната светла зала с прозорци към езерото Комо аз станах ръководител на проекта, почетен член на организационния комитет, получих статус на попечител и четиридесет и един подчинени.

Тези дни откриваме в Еймс мемориален комплекс на Лоренс Касапина. Аз предложих названието и всички ме подкрепиха. Годината беше тежка. Дяволски обидно е толкова много време да отива за администриране и съвещания. Но Ласло само се усмихна, когато започнах да се оплаквам.

— Не падайте духом — отвърна той. — Още древните са казвали: „Бързай бавно“. Впрочем, казах ли ви какъв успех имаше вашето лекционно турне?

— Благодаря. Надявам се, че когато се открие паметникът на Касапина, ще ми остава повече време.

— Съвсем вярно! Ще ви кажа под секрет — решено е да бъдете назначен в президентската комисия по междупредметни връзки. Засега съобщението е неофициално, но всичко вече е съгласувано. Готвим подходяща резиденция, където ще бъде личният ви кабинет, и там ще можете да държите ръкописите си между едно пътуване и друго.

Разбира се, аз му казах, че ако има предвид онези записки, които се опитвам да възстановя, то за тях не трябва чак толкова много място. Честно казано, на тях изобщо не им е нужно място, тъй като аз така и не успях да откъсна за тях малко време. Но рано или късно ще го направя, ако имам късмет. А засега нямам. Нещастникът Хонимен например... Вече му писах, помолих го да ми изпрати своите работи, но чух, че неговата яхта потънала по време на буря. И никой не знае къде е пазил записките си.

И още нещо. Малко преди смъртта си Касапина каза странно нещо. Сякаш светът заговорничи срещу човек, който е постигнал нещо. И добави: „Аз дори не съм сигурен, че този свят е наш“.

Струва ми се, че сега разбрах какво е имал предвид. Да предположим, съвсем абстрактно, че някой не иска ние да се развиваме бързо. Някой от друг свят...

Глупаво е. Тоест аз мисля, че е глупаво.

Но ако все пак се продължи тази линия, то съвсем няма да стане глупаво, а тъкмо обратното. Искам да кажа — страшно. На два пъти едва не ме пометоха пред собствената ми къща някакви побъркани шофьори. И въздушното такси, за което аз закъснях, се разби пред очите ми.

И още нещо искам да си изясня. Първо, откъде взема пари тази фондация и второ — и аз ще проверя това веднага щом отида в Лос Анжелес, — наистина ли в стая 2051 са живели младоженци, които случайно е обезпокоил Ласло Рамос точно по същото време, когато Лари е паднал от двасетия етаж?

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 8,9/1990 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.